

Heemkundige Kring Dr. Croquet - Walem

MAGAZINE 73 - Duivenmelken

Driemaandelijke uitgave : april - mei - juni 2024

Colofon

Dit magazine is een uitgave van
vzw Heemkundige Kring
Dr. Croquet Walem

Maatschappelijke zetel:
Koning Albertstraat 9
B-2800 Walem

www.heemkundewalem.be
info@heemkundewalem.be

U kan lid worden door
overschrijving van
15 euro op rekening nr.:
BE23 7512 0773 0691
dan krijgt u de volgende nummers
van ons tijdschrift in uw bus.

Redactie en medewerkers van dit nummer:

Staf Daems
Hugo Rom
Tom Van Buggenhout
Mieke Vandeweerd
Dirk Verreth
Kris Verreth

Foto voorpagina:
Jan Carpentier
als duivenmelker

Onze ereleden

B vB architecten BV	Michiels Victor
Bellon Bert - Loiselle Martine	Morrens Paul
Belmans Wilfried	Nauwelaerts Eugene
Bogaerts-Rombauts	Nuyts Dirk - Smets Krista
Bruynseels Marc	Poot Jaak
Caelen Karel - Lucas Van de Leur	Ressler Alex - Troch Sonia
Carpentier Christiane	Ressler Willy
Ceulemans Bouwewijn	Richard Hofmans
Coeckelbergh Willy - Op de Beeck Rose	Rom Hugo
Daems Staf	Rymenams Frans
De Belder Karel	Steensels Danny - Van Malderen Sabine
De Coster J. - Guyot Lalignant A.	Tournaye Jos
De Groef Gerard	Uten Mika
De Koninck Jan	Van Buggenhout Tom - Veys Ann
De Laet Pieter	Van Camp Agnes
De Win - Van Reeth	Van Genechten Gaby
Dokter en Mevrouw Frans De Greve	Van Look Juliette
Dokter Liekens Jo	Van Malderen Stefaan
Dox - Vercammen	Vandamme Ricardo
Duquene S. - Van Buggenhout C.	Vansant Elza
Figeys Jos	Verbeeck Ludo
Gebroeders Peeters BVBA (Schrijnwerkerij)	Vercammen Fons (AXA Bank)
Gijsemans Jan	Vergaelen Robert
Gilon Els (Haarstudio Ellix)	Verlinden Jan
Gilon-Tielemans	Vervaeck Benny
Honsia Clara	Voet Hans - Nuyts Magda
Huysmans Florentina	Wilms Dirk
Laurent Olivier	Wouters Gerald (Aannemer)
Marivoet Herman	
Marivoet Martin	
Marivoet Walter - van Berckelaer Liz	
Merckx Eddy - Tanghe Annabel	
Michiels Frank	

Edito - Blois? Wachten!

Dit tijdschrift is gewijd aan een oude, populaire hobby die in de twintigste eeuw intensief werd beoefend: de duivensport, ook wel duivenmelken genoemd. Ook in Walem waren er gepassioneerde beoefenaars van deze bezigheid.

Ik groeide op niet ver van café 't Zand, dat in de jaren zeventig de ontmoetingsplek was voor duivenmelkers. Ik herinner me hoe ze grote, brede korven van riet meezeulden. Wanneer je dicht bij die manden kwam, hoorde je het geritsel van de vogels en soms een zacht "roe-koek".

Dit duivenritueel begon heel lokaal, letterlijk aan de overkant van de straat, maar tegen zondagochtend kreeg het een internationaal karakter via de radio (het medium dat destijds het dichtst bij het huidige internet stond). Vlak voor het ochtendnieuws klonk er een bekend melodietje door de ether; het was de start van de rubriek voor duivenliefhebbers. We spreken over de jaren zeventig, en zelfs toen klonk dat deuntje al gedateerd, alsof het uit de late jaren vijftig kwam. Na deze oubollige intro begon de vriendelijke presentator te praten: hij ratelde een reeks Franse plaatsnamen af, samen met de weersomstandigheden ter plaatse ("Saint-Quentin licht bewolkt", "Soissons regen", "Cahors zonnig, lichte zuidenwind", "Blois wachten"). Het ratelen gebeurde in een enorm tempo en met een strikte cadans; de presentator moest wel een uitstekende ademhalingstechniek hebben. Zolang het ritme behouden bleef, was het een indrukwekkend staaltje, maar dat ging niet altijd goed. Soms ontbraken de weersgegevens uit een van die plaatsen en dan moest het ritme worden onderbroken met "we hebben geen weersgegevens ontvangen uit Laon". Soms moest er heel slecht weer gemeld worden en dat verstoorde eveneens de cadans van de uitzending, die door de toenmalige BRT-radio beperkt werd tot een vijftal minuten.

Het meest frustrerende was wanneer een transporteur weigerde de duiven los te laten terwijl zijn collega's dat al wel hadden gedaan. Die eigenzinnige transporteur werd dan bij naam genoemd in de uitzending, waardoor het hele concept in de war werd gestuurd. De arme presentator, die net had moeten omgaan met de contactpersoon in Laon die niet naar de redactie had gebeld, het slechte weer in Troyes, en de eigenzinnige transporteur in Limoges, liep op die manier onherroepelijk uit met zijn programma. Hij zette dan een eindsprint in om toch nog aan het einde van zijn lijst te geraken voordat de klok van de BRT genadeloos aftikte naar de generiek van het journaal. In de jaren zeventig was het ondenkbaar dat het radionieuws niet stipt zou beginnen. Heel soms haalde de presentator het einde niet en werd zijn stem genadeloos overstemd door de meedogenloze tik-tak van de klok: "het is negen uur en hier volgt het journaal."

tvb

Wachten tot de duiven vallen

Duivensport

Geschiedenis van de duivensport

De postduif was reeds in de oudheid bekend als teken van vrede. Later kwam men er achter dat de postduiven ook van grotere afstanden de weg naar huis wisten te vinden.

België werd de bakermat van de duivensport. Omstreeks 1818 vonden er al wedstrijden plaats en omstreeks 1910 werd de Koninklijke Belgische Duivenliefhebbersbond (KBDL) opgericht.

Doordat er nog geen vervoersmogelijkheden waren gingen lopers (convoyeurs) op pad met een paar duiven in manden (let hottes) op de rug. Als deze lopers –soms wel na een paar weken- aankwamen op de plaats van bestemming werden de duiven daar losgelaten en vlogen deze terug naar huis. Een enorme verbetering was de komst van de trein. Vanaf 1859 konden de duiven per trein en dus steeds massaler vervoerd worden.

In het begin moest men ook met de duif(bij aankomst) naar het duivenlokaal lopen, wat niet ten goede kwam aan de gezondheid van de duif. Soms huurde men een loper in, want met een goede loper kon je tijd winnen. Hier aangekomen werden de duiven in kooitjes gezet en was het duidelijk zichtbaar hoe de prijsverdeling eruitzag. De duif in het eerste kooitje was eerste de duif, in het tweede kooitje tweede enz.

Er was eerst geen probleem omdat er maar

weinig duiven onderweg waren en het kon soms wel dagen duren tot de volgende duif arriveerde. De duivensport nam echter snel in omvang toe en men ging zoeken naar een betere manier van registratie.

Constateur

Zo rond 1880 kwam er eindelijk een vorm van identificatie voor de duiven: het vleugelmerk. (stempel op de vleugels)

Nu werd het eindelijk mogelijk om een duif te herkennen. Het is waarschijnlijk in deze periode dat men begonnen is met het maken van de eerste constateurs. De eerste constateur werd naar alle waarschijnlijkheid ontworpen en gemaakt door Van den Bossche uit Oudenaarde.

Met de komst van de gumiring in 1891 brak er weer een nieuw tijdstip voor de duivenklok aan want men hoefde niet meer met de duif naar het lokaal, maar slechts met een kleine gummiring. Het aantal leveranciers van deze klokken werd nu snel groter. Rond 1900 beginnen, door toegenomen welvaart, ook in Europa de klokken te veranderen. Steeds meer liefhebbers kopen zelf een klok en constateren de duiven thuis.

Na de eerste wereldoorlog zijn er waarschijnlijk veel duivenmelkers bijgekomen door de prestaties van de postduiven in de oorlog. Een andere reden was waarschijnlijk: een mooie reden om legaal een biertje te drinken zonder thuis iets uit te hoeven leggen.

«JUNIOR»

- ZO LICHT ALS EEN VEERTJE
- VOLLEDIG IN CIJFERDRUK
- Constataties zonder pot toegelaten.
- Nauwkeurig tot op 1/6 van een seconde.
- Alle constataties van buitenuit zichtbaar.
- Geen enkel los stuk voor het regelen.
- Papierrol voldoende voor een gans jaar.
- Van buiten uit zichtbaar of hij opgewonden is.
- En om nóg SNELLER te constateren een «DUWER», en de mogelijkheid de «Junior» handig met een riempje om de hals te hangen.

Constateur

Walemse duivenbond

De beginnen

In **1906** bestond er reeds een duivenmaatschappij recht over de kerk bij Louis Van Rompaey (de wieter van soo van Jaaneske).

De vereniging telde toen 20 à 25 leden. In die tijd werd er gespeeld voor een biefstuk, de verliezers betaalden voor de winnaars.

De oorlogsjaren van 1914-18 kwamen het duivenspel verdringen, doch na de wapenstilstand bleef men niet bij de pakken zitten en reeds in **1919** konden de duiven hun vleugels uitslaan, bij Jan Van Look (Jan van de Stroo)) werd het lokaal opgericht.

In 1919 was er te Mechelen een medaille te winnen voor de eerste en de meeste prijzen; twee dorpsgenoten kaapten deze twee kleinoden weg, nl. Gust Frans en Vander Auwera

De vereniging hield niet lang stand, doch een tweede maal stak men van wal bij Jules Crauwels in **1924**, doch deze maatschappij zou ook niet lang stand houden want in 1929 was alles achter de rug

Uit De Gazet Van Mechelen 11 mei 1946

GOED NIEUWS VOOR DE DUIVENLIEFHEBBERS. – De maatschappij "De Snelvliegers" Walem, bekam vanwege het sportcomité van de Belgischen Duivenbond, haar vergunning onder nummer 6234 tot het inrichten van duivenprijskampen voor Belgische en Fransche wedstrijden. Teneinde van wal te kunnen steken met succesvolle vooruitzichten wordt a.s. zondag, 12 Mei te 16 uur, een algemeene vergadering gehouden in het lokaal H. Tournai, waarop een volledige uiteenzetting zal gegeven worden van het programma voor 1946, en waarop aan eventueele interessante wenken vanwege de leden zal gehoor worden gegeven. Door dit bericht worden al de duivenliefhebbers, leden en niet-leden tot de vergadering uitgenoodigd.

Bestuur van de snelvliegers: Frans De Broeck, R. Liekens, Jan Carpentier, Rikske Voet, Jan Verbiest, Jan Sewalt, Giljom Gellens

Walemse duivenbond

De gloriejaren van "De Snelvliegers"

Met verenigde krachten werd op **12 januari 1930** opnieuw gestart in het lokaal van Henri Tournaye. Basisleggers waren Georges Carpentier, Jan Van Grootven, Armand Roelants en Henri Sewalt. Tot de tweede wereldoorlog kende de duivensport in Walem een grote bloei.

In 1960 vierden ze hun 30 jaar bestaan. Toen werd er een foto genomen van al de leden van de bond. We hebben die foto op een van de volgende pagina's opgenomen. Bovendien hebben we getracht om namen te plakken op personen die erop figureren. We ontbreken hier en daar nog een naam, gelieve ons te contacteren als je deze lijst kan aanvullen of verbeteren.

Lokaal van "de Snelvliegers" was gelegen in de Koning Albertstraat op de plaats waar later een KBC kantoor was en momenteel een immo-zaak.

Twee foto's van het interieur van het lokaal van "De Snelvliegers"

"De Snelvliegers"

In 1962 werd het lokaal verplaats naar het "Café het Zand" en dit tot 1979

Later werd het lokaal, "Het Volkshuis" gedurende een jaartje.

Vervolgens van 1980 bij de Toon (Terpsichore)

Café Het Zand op de hoek van Zandstraat en Koning Albertstraat

Het Volkshuis

Café Tersichore met Mathilde achter de tap

De vereniging deed zijn boeken toe op 12 oktober 2001

Het laatste bestuursleden: Nuytkens Jan - Van Malderen Gustaaf - Verrept A - Vanden Bosch Willy - Sol Leon - Vergaelen Michel.

Andere Walemse duivenmelkers: Hugo Van Winckel - André Cornelis - Fons Wouters - Staf Peeters.

Bronnen: Wikipedia - Belgische duivenbond - Frans De Greve - Fons Wouters - KBDP
Belgische duivenbond - <https://www.duivenklokken.com/postduif.htm>

24 AUGUSTUS 1960

DE SNEELVLIEGERS VAN WALEM VIEREN HUN 30-JARIG BESTAAN

De duivenliefhebbersmaatschappij "De Sneelvliegers" van Walem vierde feest naar aanleiding van hun 30-jarig bestaan. Gelegenheidstoespraken werden gehouden door secretaris L. Reusens, regelaar - teller J. Verbist, voorzitter J. Carpenter, uitrekenaar J. Sewalt en ere-voorzitter Van den Broeck.

Door de lokaalhoudster Tournay werden aan voornoemden als blijf van hulde bloemen overhandigd terwijl R. Liekens als de meest ingetekende insgelijk in de bloemen werd gezet. Een gezamenlijk feestmaal besloot deze viering.

Vroeger en nu

Wist-je-dat-je ...

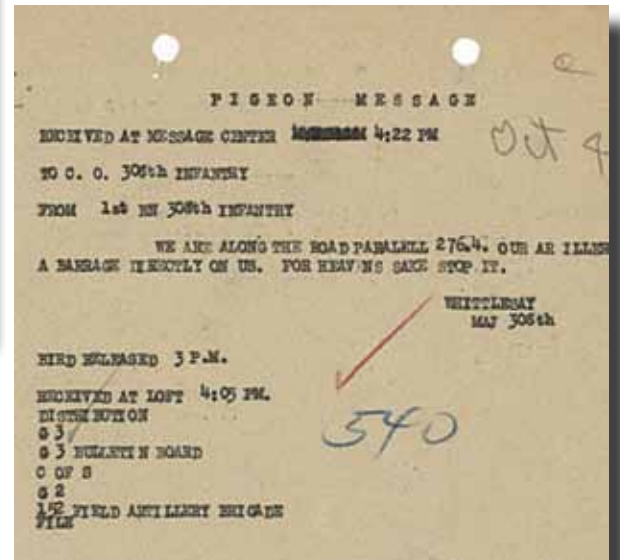
Duif-Soldaat

... en beroemde duif-soldaat was 'Cher Ami' die bij de derde poging er in slaagde het bataljon van generaal Whittlesey te ontzetten. Ze waren ingesloten en werden o.a. door 'friendly fire' van Amerikaanse granaten onder vuur genomen.

...je in Brussel een standbeeld vindt met als opschrift:

'Aan de oorlogsduif-soldaat'
'Aan de Belgische duivenliefhebbers
gesneuveld voor het vaderland.'

Duif-Spion

... duiven werden vanaf het midden van de 19de eeuw ingezet om berichten door te geven aan de legerleiding.

Zo ook tijdens de Eerste Wereldoorlog. Ze hebben echte heldendaden verricht. Ze brachten boodschappen over, dikwijls vanuit de loopgraven om de positie aan te geven - en spioneerden met kleine camera's.

Referenties:

- Wikipedia
- www.tracesofwar.com
- <https://bel-memorial.org>
- The Dutch historian : De Duitsers tegen de Amsterdamse duiven 13 december 2021)
- www.wereldoorlog1418.nl/duiven/
- De duif Cher Ami redt het verloren bataljon' VrtNws dossier algemeen 1918

Duiven in oorlogstijd

Tijdens de Duitse bezetting gedurende de eerste wereldoorlog

... aan het begin van WO I de Duitse bezetter beducht was voor deze manier van spionage. 75000 reisduiven uit Brussel en omstreken werden opgeëist en verzameld in het Jubelpark met als doel hen te doden. Door tussenkomst van de Brusselse burgemeester Adolphe Max kon deze massamoord verhinderd worden. De duiven zouden dan samengebracht zijn. Een deel werd naar Duitsland vervoerd.

....er tijdens de eerste wereldoorlog de plicht was van duivenliefhebbers om hun duiven aan te geven. Ze kregen regelmatig controle en hun duiven werden dan geteld.

....er strenge straffen – tot drie jaar cel – stonden op het niet aangeven van duiven

....een Gentse poelier gefusilleerd werd om dat hij bij de duiven die hij in zijn etalage had liggen – op bevel gedood door de bezetter – een opschrift had geschreven: 'gesneuveld voor het vaderland'. (niet op waarheid achterhaald verhaal dat zou vermeld staan in het dagboek van de Gentse prof Paul Fredericq)

Dag Walemaal

Van Tongeren naar Walem

Jos zijn roots zijn ergens in de 17e eeuw terug te vinden te Tongeren, namelijk bij Paul Leonard Tournay gehuwd met Anna Maria Berensdorp. Eén van zijn voorvaderen was er zelfs burgemeester.

Van Tongeren naar Spa en dan Walem. Jos zijn grootvader Henri Tournaye geboren in 1872 te Spa, doet zijn legerdienst in het fort van Walem. Daar leert hij Savina Teugels (1875-1948) kennen. Na hun huwelijk in 1891 wonen ze in de Regtestraat en later in de Kerkhofstraat. In 1911 komen ze terecht in de Koning Albertstraat en beginnen ze een café. Een van de zonen Maurits Tournaye, huwt met Josephine Van Beersel en ze nemen het café in 1930 over. Het heet dan: "Café De Snelvliegers."

Volgens Jos was het in die tijd een van de best draaiende cafés van Walem. Er was een spaarkas, een duivenbond en op elke zondagavond werd er gekaart. Midden in de zaak stond er een "top" biljart en in die tijd hadden ze ook al een telefoon, een van de weinigen in de buurt die reeds over een telefoon beschikten.. Mensen kwamen er telefoneren of werden naar het toestel geroepen.

Maurits en Josephine kregen twee kinderen: Maria(geboren in 1947) en Jos (geboren in 1949). Vanwege de drukte van het café ging Jos vaak naar zijn oom en tante in de grasfabriek van Battenbroek.

Jos doorliep de 6 studiejaren in Walem en studeerde daarna aan de T.S.M., richting mechanica. Na de studie komt hij terecht in Acomal, een bedrijf gespecialiseerd in prefab woningen en ketels voor vrachtwagens .Daarna kon hij aan de slag bij de RTT/Belgacom/Proximus.

Net als de meeste jongens van die tijd deed Jos zijn legerdienst, eerst in Heverlee als chauffeur en daarna in de Baron Michel kazerne te Mechelen. Een binnenlandse dienst omdat zijn vader hulpbehoevend werd (halfzijdig verlamd). Na dienstdienst keerde hij terug bij de RTT en weer via examens verliet hij de tekentafel en werd hij toezichter van werken, daarna netverantwoordelijke voor groot Mechelen en omliggende gemeenten.

Politiek

Jos werd als 20-jarige lid van de toenmalige C.V.P., maar was niet oud genoeg (21 jaar) om op de lijst te staan voor de gemeenteraadsverkiezingen van 1970. Het wordt een CVP-bestuur met als burgemeester Theo Vinckx. Na de fusie van 1976 staat Jos wel op de CVP- lijst, op de 16e plaats. Jos kreeg de functie van OCMW-raadslid en twee jaar later gemeenteraadslid met burgemeester Vanroy (CVP).

Bij de volgende verkiezingen van 1984, staat Jos op de 10e plaats en behaalde 860 voorkeurstemmen maar werd niet verkozen. Na ontslag van een CVP- lid belandde hij toch in de gemeenteraad (in de oppositie).

*Legerdienst - verplichte kost voor jonge mannen
gedurende de twintigste eeuw*

Jos Tournaye

Bij de gemeenteraadsverkiezingen van 1990 (15e plaats) werd hij niet verkozen, maar kreeg hij de functie als lid van de raad van bestuur in de "Mechelse goedkope woning".

Kerkfabriek

In 1983 komt de toenmalige pastoor André Steemans Jos vragen om in het bestuur van de kerkfabriek te komen. In Walem bestond het bestuur uit 5 leden. Na het overlijden van de voorzitter Herman Verbiest in 1999, nam Jos zijn taak als voorzitter over. In 2015 werd de kerkfabriek opgenomen in de kerkfabriek van St Catharina parochies. In die nieuwe kerkfabriek zetelde Jos nog zes jaar.

Jeugd en cultuur raad

Jos stapte ook mee in de jeugd- en cultuurraad van Walem. Enkele activiteiten: het plaatsen van zitbanken, rommelmarkten, tentoonstelling van Walemse kunstenaars, boomplantactie, enzovoort.

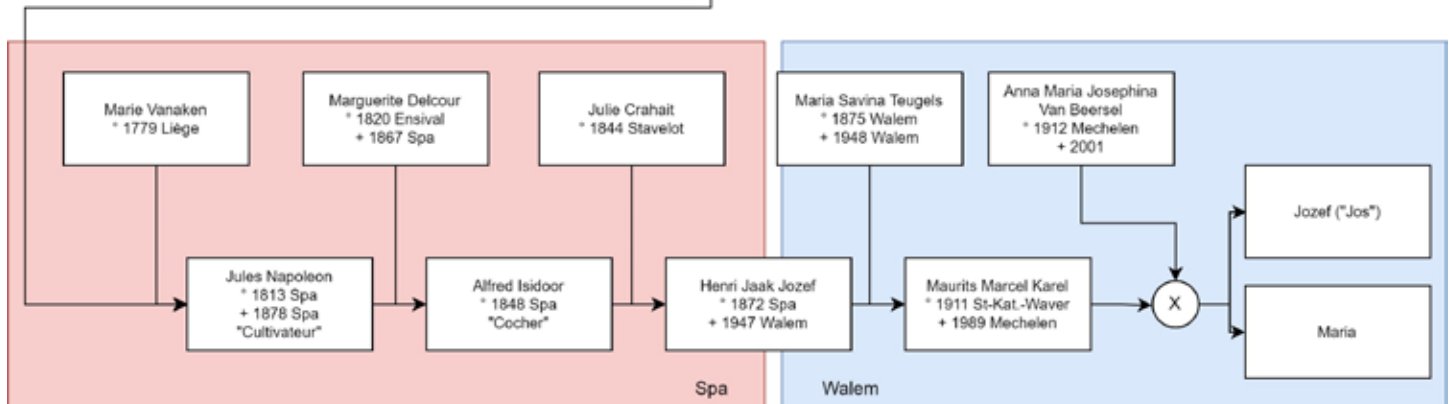
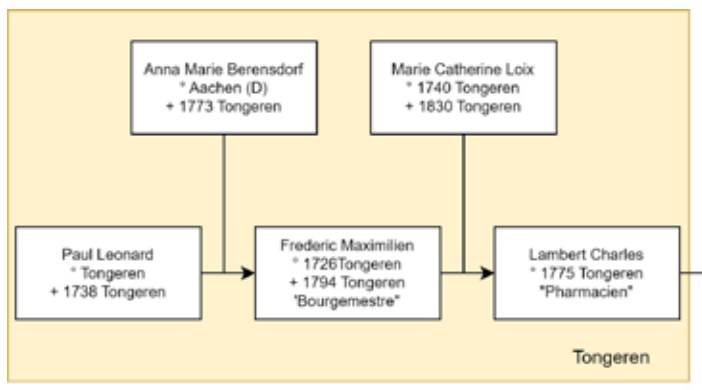
Na de fusie werd de jeugd- en cultuurraad omgedoopt in de dorpsraad. En een van de activiteiten was elk jaar het organiseren van dorpsfeesten in de school van Walem.

Zoals je kan lezen, Jos zat zelden in zijn zetel en is nog steeds werkzaam in de parochie van Walem, en lid van kerkelijke besturen in Mechelen.

Jos nog jaren van geluk en rust gewenst!

Drijvende kracht binnen de parochie

Waarom staat hier

Waarom staat hier een watertoren vroegen een aantal leden van het "Buurtcomité Onder de Watertoren" (Oude Baan/Emmaüsdreef/Korte Zandstraat/Spildorenlaan) zich af. Zij gingen te rade bij Erwin Van San, werkzaam bij Pidpa. Hij deed het haarfijn uit de doeken. Het buurtcomité verwerkte dit naar een artikel in hun burenlid.

Ze stelden het artikel ook ter beschikking van de heemkundige kring en wij nemen het artikel met veel plezier over.

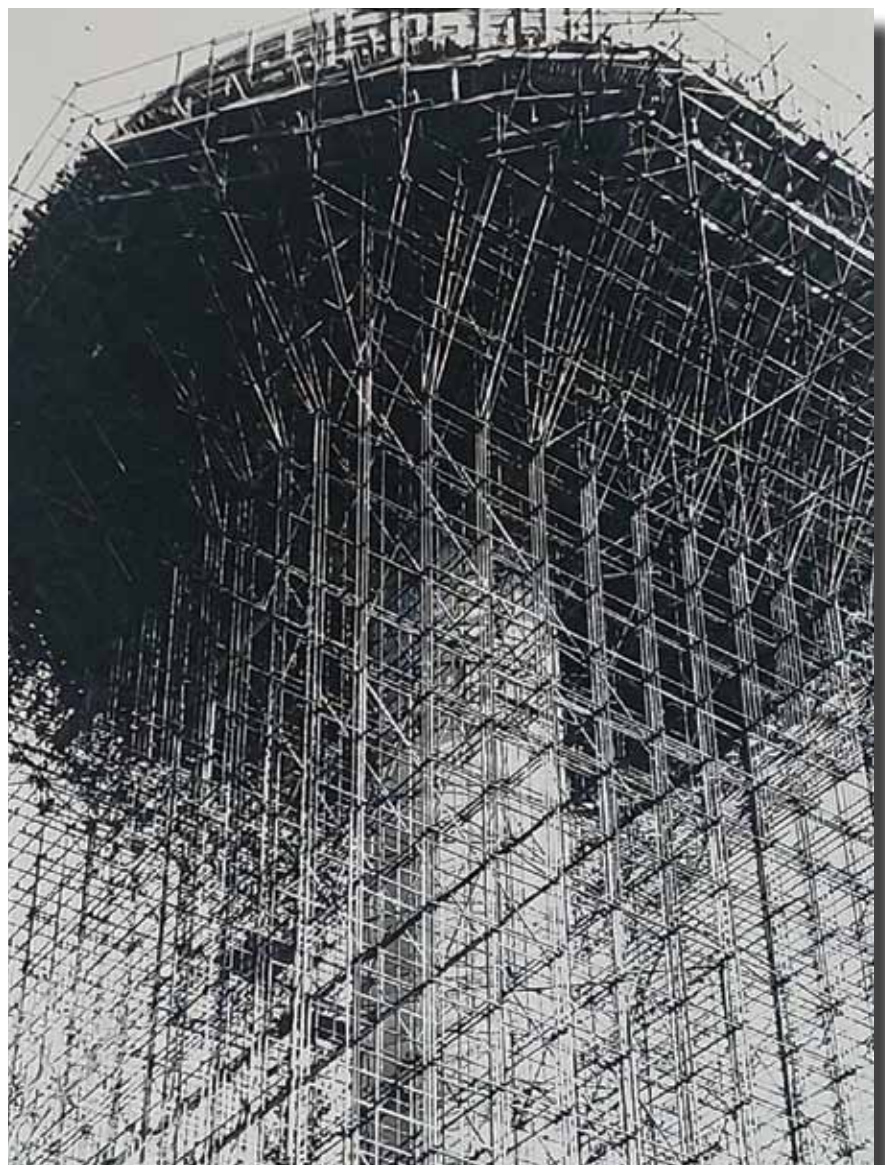
De watertoren van Mechelen-Noord, aan de Generaal De Wittelaan zonder nummer, dateert uit de periode 1961-1968 en heeft een kenmerkende paddenstoelachtige vorm met uitgestrekte platte waterkuip.

De toren is een ontwerp van de hand van de Antwerps-Brusselse architect en industrieel vormgever Walter Bresseleers (1927-1980) en is opgenomen in de inventaris van Vlaams bouwkundig erfgoed.

Ondanks zijn impressionante verschijning in de skyline van Mechelen-Noord en Walem, is hij met een nuttige inhoud van 1000 kubieke meter aan drinkwater nog een relatief bescheiden waterreservoir van Pidpa. De toren is ook niet gebouwd door het huidige drinkwaterbedrijf, maar is gerealiseerd door de voormalige stedelijke waterregie van Mechelen.

Mechelen begon met een eigen waterleidingnet in 1927, persoonlijk en tijdens een groot evenement geopend door H.M. Koningin Elisabeth. Dat net beschikte over een oude watertoren die zich tot eind jaren 70 naast de gevangenis aan de Liersesteenweg bevond. Na de tweede wereldoorlog kende de stad een enorme expansie en werden industrieterreinen ontwikkeld, zowel in Mechelen-Noord als Mechelen-Zuid. Dat vertaalde zich uiteraard ook in de vraag naar drinkwater. In de tweede helft van de jaren 1950 bereikte men de maximumcapaciteit van het oude systeem. Men zocht naar netuitbreiding en bijkomende waterbronnen en die werden uiteraard ook gezocht op en rond de nieuwe stedelijke industrieterreinen. De historische waterwinning van de Putten van Hofstade trok het immers niet meer en experimenten om extra water te winnen en te zuiveren van de intussen sterk vervuilde Dijle of aan het Mechels Broek in de Lakenmakersstraat op Nekkerspoel, slaagden niet.

De stad richt dan haar blik op de in de jaren 60 pas vernieuwde infrastructuur van de Antwerpse Waterwerken, net over de grens van Walem met Rumst, langsheen de Nete. Hoewel [De watertoren van Walem in aanbouw](#) de

een watertoren ?

historisch te verklaren ligging van de gebouwen aan de Nete-oeveren anders doet vermoeden, wordt hier geen Netewater gezuiverd tot drinkwater, maar wel water van het verderop gelegen Netekanaal. De Nete zelf is bij Walem immers een getijdenrivier. En een blik op het wateroppervlak verradt meteen dat dit niet de beste bron voor drinkwater is. Het Netekanaal daarentegen verbindt het Albertkanaal bij Viersel met de Nete bij Duffel en wordt gevuld met vrij kwaliteitsvol water uit de Maas. De stad zal daar haar gezuiverd water gaan aankopen. Hiervoor is de aanleg noodzakelijk van een groot watertransportnetwerk van op de AWW-terreinen in Rumst tot in Mechelen-Noord en vervolgens langsheen de Antwerpsesteenweg en de stadsvesten tot in Mechelen-Zuid. Deze zogenaamde ringleiding rond de stad vormt tot op de dag van vandaag het hart van de Mechelse leveringszekerheid voor water.

Om het leidingnet onder voldoende druk te kunnen brengen heeft men watertorens nodig. En vandaar het neerzetten van deze toren hier

in het grensgebied tussen Mechelen-Noord en Walem. In de jaren 1960 beschikt men immers nog niet over voldoende krachtige pompen om zo hetzelfde effect te bereiken. Watertorens zijn dan nog essentieel om ervoor te zorgen dat ook op de hogere verdiepingen van gebouwen en doorheen het volledige net, het water met een voldoende krachtige straal uit de kraan komt.

In Mechelen-Noord bevindt zich daarnaast ook een opjaagstation, pompencomplex, dat vandaag het voornaamste instrument is waarmee in dit transportnet water verder door naar Mechelen-Zuid verpompt wordt. Krachtige pompen hebben de economische betekenis van de Bresseleers-watertoren grotendeels overgenomen, maar hij blijft een rol behouden als een beperkte lokale buffer.

In de jaren 1980 zet Mechelen de eigen waterregie stop en treedt men toe tot het provinciale waterleidingbedrijf Pidpa, dat de huidige toren nog steeds uitbaat.

Het grote transportnet van de ringleiding is de laatste jaren nog sterk uitgebreid en verlengd. Vanop de terreinen van watertoren Mechelen-Zuid vertrekt nu een nieuwe vervolgleiding die via Zemst water van Walem/Rumst tot in Vlaams-Brabant levert.

Het drinkwaterverbruik van het gebied sector Mechelen bedraagt vandaag om en bij de 350.000.000 liter per maand. Dat water is nog steeds voor een belangrijk stuk afkomstig van het Waterproductiecentrum Zuid (Walem/Rumst), maar bestaat ook uit grondwaterwinningen in de Kempen, van Grobbendonk tot Balen. Perfect drinkbaar en vrij van alle verpakking en afval.

Bronnen:

- Archieven en informatie ter beschikking gesteld door Pidpa
- Inventaris Vlaams bouwkundig erfgoed
- Herwig De Lannoy, Een stad in Volle Vaart, 1918-2000

1934: 90 jaar geleden

In 1934 rukken dictaturen verder op: de burgerrechten en het parlement worden buiten werking gesteld in onder meer Cuba, Bulgarije, Letland en Egypte. In San Francisco arriveren de eerste gevangenen op het forteiland Alcatraz bij San Francisco. In Europa gaan de radiozenders over op nieuwe, internationaal vastgelegde golflengtes. Dichterbij, in Duitsland, overlijdt Rijkspresident Paul von Hindenburg en Rijkskanselier Adolf Hitler neemt het rijkspresidentschap over, en krijgt de titel führer voor het leven. In België verongelukt Albert I koning der Belgen en wordt opgevolgd door Leopold III en wordt het paneel "De rechtvaardige Rechters" gestolen uit de kathedraal van Gent.

En in Walem diefstallen, ongevallen twist en lees zelf maar

Gazet van Mechelen 17 januari 1934

Uit het omliggende - Waelhem. - Huiselijke twist

In het gezin van Ed. Lantin in de Lakenmakersraamstraat heerscht dikwijls ruzie. Dit was Zondag nacht ook weer 't geval; zoodat de man, vrouw en kinderen buiten zette. Toen de vrouw weer binnen wilde sloeg hij haar met 'n strijkijzer op het hoofd, zoodat Dr. Coen moest tusschenkomen.

Het paneel van Lam Gods De rechtvaardige rechters werd in 1934 gestolen en is sindsdien verdwenen. Kopie door Marc van Crombrugge

Gazet van Antwerpen 5 februari 1934

Aanzienlijke diefstal te Waelhem - Uit den grond opgerezen

Zondag werd te Waelhem een diefstal vastgesteld door heer schepen Fr. Serneels, wonende Kloosterstraat, aldaar. Heer Serneels had een ijzeren koffertje, inhoudende geld en waarden, voor een totaal van 30.000 fr. in de grond begraven. Zondagnamiddag wilde hij koepons knippen van enkele stukken die in het koffertje staken en haalde dit laatste uit den grond, doch tot zijn ontzetting stelde hij vast dat al de waarde en het geld verdwenen waren. Heer Serneels verwittigde dadelijk den veldwachter Aerts en die ter plaatse de noodige vaststellingen kwam doen en het parket van Mechelen verwittigde. Er wegen vermoedens op een persoon en het onderzoek zal dra uitwijzen of deze vermoedens ja dan neen gegrond zijn. De diefstal moet reeds enkele dagen vroeger gepleegd zijn.

Gazet van Mechelen 15 februari 1934

Waelhem. - Diefstal. - Voor enkele dagen deelden wij den diefstal mede van 35.000 fr. en andere waarden, ten nadeele van schepen Serneels welke dit alles in een ijzeren koffertje in zijn hof had ingegraven. Vermoedens wogen op zijn knecht in dienst bij hem, geplaatst als onder bewaking gestelden der politie. De knecht verdween spoorloos uit zijn post, doch werd Maandag avond te Brussel in een politiepost, waar hij nachtverblijf kwam vragen, ingerekend. Bij ondervraging over den diefstal loochent hij alle plichtigheid.

Gazet van Mechelen 6 april 1934

Waelhem - Rijwieldief geknipt. - Woensdagmorgen werd, ten nadeele van den 17- jarige Smets, een rijwiel gestolen. De jongen ging klacht neerleggen bij den

in onze dagbladen

veldwachter Aerts, en wyl hij zijne klacht neerlegde tegen onbekenden, bemerkte hij twee wielrijders die voorbijbolden, en in een der rijwielen herkende hij het zijne. De veldwachter snelde buiten en riep tot de wielrijders dat zij zouden blijven staan, doch , daar zij doorreden, sprong de veldwachter op een voorbijrijdenden auto, en gelukte er in den rijwieldief aan te houden. Het is B. Lod. van Mechelen, die bijde eerste ondervraging bekentenissen aflegde. Hij werd ter beschikking van het gerecht opgesloten.

Gazet van Antwerpen 31 mei 1934

Doodelijk verkeersongeval te Waelhem

Knaapje met hoofd vermorzeld

Woensdagnamiddag rond half zes, gebeurde er te Waelhem in de Koning Albertsstraat, zoowat 30 meter voorbij de brug, een vreeselijk auto-ongeval, dat den dood heeft voor gevolg gehad van den kleine Voet, het 12- jarige zoontje van smid Voet, wonende in de Koning Albertststraat. De kleine kwam per fiets van Terhaegen naar huis gereden en werd, op gezegde plaats, langs achter aangereden door een auto der brouwerij Haecht, die uit de richting van Antwerpen kwam. Het knaapje werd in deerniswekkenden toestand opgenomen. Het hoofde was omzeggens heelemaal vermorzeld. Veldwachter Aerts, die ter plaatse kwam, verwittigde dadelijk Dr. Coen, welke nog slechts den dood van het jeugdige slachtoffer heeft kunnen vaststellen. Het parket van Mechelen werd verwittigd en nog Woensdagavond werd het ter plaatse van het ongeval verwacht.

Gazet van Mechelen 7 juni 1934

Brief uit Duffel

Gouden priesterjubuleum

Ditmaal is het de beurt aan Z E H Bruynkens, rustend pastoor alhier, om op plechtige wijze een 50- jarige loopbaan te herdenken van plichtgetrouwe roeping. Dit heugelijk herdenken gaat door op Zaterdag, 9 Juni a.s. De alomgeachte jubilaris werd op 30 November 1857, te Pulderbosch, geboren. De jonge Franciscus - Andreas, deed zijn

humaniora studiën in het bisschoppelijk collega van Herentals; werd priester gewijd op 7 Juni 1884, vervolgens onderpastoor benoemd in de St Pieters en St Pauwelsparochie te Mechelen. In 1903 werd hij pastoor benoemd in het naburige Waelhem, waar hij gedurende 20 jaar plichtsgetrouw zijn herdersambt vervulde. Sinds 1923 kwam hij zich te Duffel vestigen om als rustend pastoor toch nog steeds een ijzervolle hand toe te steken in het groote complex der gebouwen van het machtige Sint Nobertushuis. Al de inwoners van Duffel verheugen zich in het gouden priesterjubileum en met hart en geest zullen ze meevieren met den Eerwaarden feeststelling. Niemand vergete dan ook Zaterdag 9 Juni a.s. , zijn huis te bevlagen.

Aan den ZEH Bruynkens, onze eerbiedige wenschen en nog vele, zeer vele jaren.

Pastoor Bruynkens

1934 in de krant

Gazet van Mechelen 20 juni 1934

Waelhem. - Vernielzucht

In de nacht van Maandag op Dinsdag hebben vernielzuchtigen of misschien uit haat, een heele plek jonge boontjes op het veld van landbouwer Louis Vergallen, uit de Kloosterstraat vernield. De benadeelde landbouwer heeft klacht gedaan bij veldwachter Aerts, die oogenblikkelijk een onderzoek heeft ingesteld.

Gazet van Mechelen 21 juni 1934

Uit het omliggende Waelhem. - Vechtpartij

Tusschen den genaamden Pieter M. en Mathilde V. uit de Zandstraat, heerscht er sedert geruimen tijd oneenigheid. Dinsdagmorgen, rond 8 ure, ontstond weer krakeel tusschen beiden in de Zandstraat. Het kwam zoo verre dat Pieter M. de vrouw aanrandde en haar nog al erg toetakelde. De vrouw bekwam zelf eene kwetsuur aan het hoofd. De gendarmen die in den omtrek waren hebben onderzoek ingesteld en ontnamen Pieter M. een mes waarmee hij bedreigingen zou hebben gedaan.

Gazet van Mechelen 3 augustus 1934

Otter vangst te Waelhem (foto)

De gebroeders Timmermans die te Waelhem in de Nethe een otter van 1.20 m. lang en 9 kilogr. wegende hebben gevangen. - Het was voor den oorlog geleden dat hier nog zulk dier geklist geweest.

Gazet van Antwerpen 15 oktober 1934

Waelhem. - Kwaadwilligheid

Vrijdagavond werd door kwaadwilligen een metalen draad waaraan kastanjes waren geregen over den electriekentramkabel en dezen van de lichtgeleiding van het lichtnet geslingerd. De alzoo tot stand gebrachte verbinding der electrieke lijnen moet eene overspanning teweeggebracht hebben op deze van het lichtnet. Door de overspanning verbrandden in de Begijnestraat de radiotoestellen van Carpentiers Vital, van Van Rompaey en Alf. Dockx. Verder werden in het

dorp niet minder dan 52 radiolampen vernield. Ten gevolge van gedane klachten werd een onderzoek ingesteld om den dader of daders dezer kwaadwillige daad te vinden.

Gazet van Antwerpen 5 november 1934

Waelhem - Lijk opgevischt.

Zaterdagnamiddag, rond 2 ure, werd in de Nethe, nabij de brug het lijk, drijvende gevonden van een manspersoon. Aan kant gebracht, kon de eenzelligheid niet vast gesteld worden, daar het geen enkel eenzelligheidspapier op zich had. Het lijk, dat van een man, rond de 50 jaar schijnt, moet al enkele dagen te water zijn. Het parket van Mechelen werd hierover telefonisch ingelicht. Het lijk werd naar het doodenhuis overgebracht.

Ottervangst

Verhalen uit het molenhuis

Battenbroek , cultureel gehucht van Vlaanderen

Kroniek uit een lang geleden en lang gelogen tijd

Zaterdag 22 juli 2023. Terwijl buiten de geur van felle zomerbloemen zich vermengt met de kruidige , houten geuren van de bomen , waait een zacht , verfrissend briesje een mooie dag weg. De heldere zon wordt langzaam opgenomen in de roodroze avondwolken.. Binnen in het molenhuis in Battenbroek zit zijn bewoner , gevlucht voor het stampend , aanhoudend gedreun van het Tomorrowlandfestival in Boom. Blijkbaar heeft onze samenleving meer en meer nood aan omvangrijke , breed opgezette en soms megalomane manifestaties en evenementen.

In de jaren zestig/zeventig , denkt hij weemoedig , was het toch anders (en beter ?) Toen had je nog bescheiden , kleine en gemoedelijke voorstellingen : de kleinkunst (what's in a name) met zijn intieme optredens van zangers en/of groepen met eenvoudige , akoestische begeleiding en mooie Vlaamse teksten. Miel Cools , de toenmalige nestor van de Vlaamse kleinkunst , gaf eind de jaren zestig zo'n kleinschalige voorstelling in een uitverkochte zaal Terpsichore. (Niet toevallig de muze van de lyrische poëzie) Hij zong die avond onder andere ' Boer Bavo ' en ' Er was een tijd ' maar uiteraard ook zijn bekende liedje ' houden van ' , zij het met een iets aangepaste tekst , hem aangereikt door een piepjonge Walemse dichter. We willen onze lezers het begin van deze tekst (die werd geschreven in 1965 , voor de aanleg van de autostrade) niet onthouden:

houden van Battenbroek moet je niet leren - het overweldigt je als je er bent

de drang om er altijd naar terug te keren - is voor wie er geweest is , vertrouwd en gekend

het heeft iets met vredige stilte te maken - met rust en kalmte , met een levensles

met geuren en kleuren en takjes die kraken - je lichaam dat langzaam zegt : weg met die stress

houden van Battenbroek - elk seizoen een wonder , 't is altijd bijzonder , geen mens die zonder kan

houden van Battenbroek - je word er vaak lyrisch , het voelt er idyllisch , dus geen mens die zonder kan

In 1969 lanceerde Frans Van Mechelen , later minister van Nederlandse cultuur , het project ' Cultuurgehucht van Vlaanderen' . Het was de kleine broer en tegenhanger van de nogal uitvoerige manifestatie ' Culturele hoofdstad van Europa'. Cultuurgehucht van Vlaanderen was tot in 1982 een jaarlijkse samenwerking tussen een aantal Vlaamse gehuchten en ging over de meerwaarde van kleinschaligheid. Het idee : gehuchten en zelfs wijken zijn waardevol omdat iedereen iedereen kent. Dat resulteert in een grote betrokkenheid bij de ingelanden waardoor ook kleine gehuchten tot grootse dingen in staat zijn. In 1970 waren de 9 Vlaamse gehuchten: Achterbroek, Altenbroek, Berbroek, Bulbierbroek, Ginderbroek, Schakkebroek, Schoonbroek, Verrebroek en uiteraard Battenbroek.

Eidoch, helaas , door de aanleg van de autostrade E19 ging dat jaar niet alleen een mooi en waardevol landschap en natuurgebied teniet. Ook de plannen van het Polderbestuur Battenbroek om door de deelname aan het project Cultuurgehucht van Vlaanderen ' de Vrije Aarde van Battenbroek ' zowel natuurkundig alsook geschiedkundig en cultureel op de kaart te zetten , mislukten. Gelukkig werd door bemiddeling van Theodoor Carolus Coppens, Baron en Dijkgraaf van Battenbroek , verkregen dat het project alsnog mocht doorgaan voor Battenbroek en de grenzen hiervoor uitzonderlijk maar noodgedwongen mochten worden verruimd tot Walem.

Driewerf hoera, want in Walem had je de Walemse Jeugd en Cultuurraad (WJCR) namelijk Gilberte De Roos, Magda Nuyts, Jos Tournaye en Staf Daems. Zij waren samen met enkele waardevolle, jonge elementen reeds enige jaren begaan met de leefwereld van de jonge mensen in Walem. In 1972 organiseerde de WJCR in samenwerking met de Battenbroekse jeugdclub 't Schureke -met kar en paard- een opruimactie van zwerfvuil langs de bermen van de autostrade E19.

Verhalen uit het molenhuis

Boomplantactie

In 1974 riep de WJCR het jaar uit tot heksenjaar. Walem is nu eenmaal een heksendorp. De samenwerking tussen 't Schureke en WJCR resulteerde in november 1974 in een éénmalige opvoering van ' het proces tegen Amanda Crelis ', een rechtzitting / heksenproces anno 1695. Battenbroekenaar Dirk V. schreef het stuk en stond in voor de regie. Alle acteurs waren leden van jeugdclub 't schureke.

De opkomende coffee shops in Amsterdam hadden in de jaren 70 een ietwat kwalijke reputatie. Bovendien had wetenschappelijk onderzoek onomstotelijk aangetoond dat overmatig gebruik van koffie (lees cafeïne) schadelijk was voor de gezondheid. Thee , daarentegen , bevat fluoride - wat goed is tegen tandbederf - thee werkt bloeddrukverlagend en verlaagt het risico op diabetes type 2 en beroerte. Daarom organiseerde de WJCR , met de steun van Dr.F. De Grève en de Wereld

Gezondheidsorganisatie , regelmating Thee-dansants in zaal Terpsichore. Waar fuiven nu pas rond middernacht starten , begonnen deze thee-dansants om 20 u en eindigden op een nog christelijk uur.

Ter verfraaiing van de Walemse dorpskern ging de WJCR ook over tot een boomplantactie in de Pastorijstraat voor de school , in de Leliestraat (nu Besterveld) en de Korenkorf. Een eerste poging mislukte. Nauwlettend toekijkend vanuit zijn deuropening , zag Wies Rijmenams , tot zijn grote verwondering , zijn zoon Frans op regematige afstand een put graven , waarna Staf Daems de put weer vakkundig dichtgooide. Toen Wies het duo vroeg wat het nut van hun werk wel was , antwoordden ze : normaal moest Jos Tournaye nog komen , om de boompjes in de put te steken , maar die kon niet vandaag. De tweede poging lukte wel , de bomen in die straten zijn tot op vandaag nog steeds de stille getuige van de noeste arbeid van de WJCR en zijn vrijwilligers.

Toch werd de feestzaal Terpsichore een beetje de vaste stek van de WJCR. Ze organiseerden er ook nog een hobbytentoonstelling , een drietal tentoonstellingen met Walemse kunstenaars en een geslaagd optreden van de Snaar in zijn originele samenstelling.

Kortom , de aanleg van de E19 was voor het cultureel gehucht Battenbroek een vergiftigd geschenk. Het wondermooie en idyllische landschap verdween , maar de samenwerking met het dorp Walem zorgde voor een overvloed aan cultuur.

PS : zegt mijn buurman Toon tot mijn andere buurman Arthur: allemaal kul Tuur !

 dv